СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 48. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 1 березня 1933. — VOL. XLI. No. 48. Jersey City, N. J., Wednesday, March 1, 1933. THREE CENTS.

ФОРД ЗА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ ПРОМИСЛУ

ДІТРОЙТ. — Генри Форд, ставши за один день одним з найбільших банкирів Америки, більше думає про автомобілі й трактори, ніж про банкові операції. Кажуть, що це перший банкир у світі, що, перебравши банк, „замісць переглядати фінансові звіти й інтересуватися тим, що діється на біржі, приглядається з замилуванням тільки моделеви нового трактора.

Форд розповів ґазетярам, що він не має ще виробленого пляну, як треба вести банки. Але є тої думки, що банк має служити для промислових цілей. Форд є за те, щоби роздробити промисл у той спосіб, щоби його перенести з великих центрів на малі місцевости й розкинути по цілім краю. Він каже, що у великих містах повинна бути тільки центральна установа, яка кермує певним підприємством, а по місцях повинні виробляти ріжні частини, які спотребовує певний промисл. А банки мають давати гроші на започаткування чи розбудову промислу по цілім краю, по місцевостях. Тоді буде більший рух, буде більше праці й більше грошей в обороті, а з тим зросте й купча спроможність людности. А це знову зліквидує остаточно депресію. Форд є проти того, щоби банки займалися спекуляцією.

ЛЮДИ ВТРАТИЛИ ДЕСЯТКИ МІЛІОНІВ ЧЕРЕЗ „ЧЕСНУ ПОМИЛКУ".

ВАШИНҐТОН. — З дальших сенатських доходжень проти „Нешенел Сіти Компані", яка є філією одного з найбільших американських банків, „Нешенел Сіти Бенк", виходить, що та інституція перепродала бондів республики Перу на суму $90,-000,000. На тій трансакції банк заробив на чисто $681,000. Бонди ті продавано по $97.50, а тепер можна їх купити по 7 долярів. Знавці звертали увагу банкови на те, що ті бонди недобрі, та що їх не треба пускати в рух. Віктор Шеперле, заступник президента „Нешенел Сіти Компані", запитаний про це при допитах у сенаті, відповів, що це сталася „чесна помилка".

МІЧЕЛ УСТУПИВ.

НЮ ЙОРК. — Дирекція „Нешенел Сіти Бенк" приняла резиґнацію Чарлза Мічела, президента банку, котрий є замішаний у цілий ряд банкових неправильностей. Мічел зрезиґнував тоді, коли нововибраний президент Рузвелт висказав думку, що резиґнація є потрібна як для Мічела так і для банку.

ПРОТИ ЗНИЖУВАННЯ ПЛАТЕНЬ.

ОЛБАНІ. — Ґовернор Лімен звернувся до леґіслятури в справі охорони праці жінок і дітей. Він каже, що деякі промисловці використовують депресію і збивають заробітні платні так низько, що робітники не можуть вижити з того, що заробляють. Це відноситься головно до праці жінок, які заробляють тепер дуже часто всього по $5 тижнево.

Промисловці, які використовують у той спосіб людську працю, продають дешевше й нищать у нечесній конкуренції тих промисловців, котрі продукують дорожче, бо платять ліпші заробітні платні. В той спосіб піддержується хаос у промислі й торговлі. Ґовернор домагається від леґіслятури видання законів, які назначилиб мінімальну плату для жінок і дітей.

ЗА ЗНИЖКУ ЇЗДИ ЗАЛІЗНИЦЯМИ.

ВАШИНҐТОН. — „Люісвіл-Нешенел Рейлрод" хоче знизити ціну на їзду залізницями своєї лінії в той спосіб, щоби брати по 2 центи за милю їзди в звичайних вагонах, а по 3 центи за їзду в спальних вагонах. Інші залізничні лінії тому противні.

НЕ ГОДЯТЬСЯ ЩОДО ДОСТАВИ ЗБРОЇ ДАЛЕКОМУ СХОДОВИ.

ВАШИНҐТОН. — Велика Британія й Франція заявили, що заборонюють доставу зброї державам на Далекім Сході. Департамент стейту є проти цього. Каже, що така заборона виходить на добре тільки Японії, яка продукує стільки муніції, скільки їй треба.

ГУВЕР ДАЛІ ПАРТІЙНИМ ЛІДЕРОМ.

ВАШИНҐТОН. — Екзекутива Републиканського Краєвого Комітету затвердила Герберта Гувера провідником републиканської партії на дальші 4 роки.

НА КУБІ ЗАНОСИТЬСЯ НА РЕВОЛЮЦІЮ.

ГАВАНА. — В нутрі Куби кипить. Це видно по тім, що підкладають динаміт під поїзди. В цілім краю неспокій.

БЕРУТЬСЯ ДО МЕЛОНА.

ВАШИНҐТОН. — Дейвид Олсон, котрий вів доходження в справі біржевих надужить, обжалове Андру Мелона, тепер амбасадора до Англії, а перше секретаря скарбу, за те, що він не тільки що не стягнув від чужинецьких корабельних компаній податку на суму $100,000,000, але ще заплатив тим компаніям титулом податкових зворотів $10,000,000. В акті обжаловання кажеться, що держава втратила через Мелона $220,000,000 тільки через те, що він був у приязних зносинах з урядовцями чужинецьких корабельних ліній.

НЕ ДОПУСТЯТЬ ДО ЗБОЛЬШЕВИЧЕННЯ КАНАДИ.

У премієра Беннета була депутація безробітних, яка предложила йому ріжні домагання. Премієр Беннет з притиском заявив, що уряд не буде толерувати стремлінь, спрямованих до заведення комуністичної системи в Канаді. При цій нагоді премієр заявив, що уряд не внесе на нарадах парлямента законопроєкту про обезпечення на безробіття, після якого робітники були би звільнені від датків до фонду на обезпечення.

ЗАМОРДУВАВ ЧЕТВЕРО ДІТЕЙ.

В місцевости Ст. Перпетю, Квебек, фармер Люсієн Жірард побивав на смерть ударами молотка своїх четверо дітей, а пятому зломив череп і мала є надія на подужання дитини.

Страшного вчинку допустився Жірард мабуть у приступі божевілля, бо годі припустити, щоби здоровий на умі чоловік міг допуститися такого огидного морду на власних дітях.

В часі того вчинку жінки Жірарда не було вдома. Коли вона вернулася, змінений на обличу муж заявив, що вдома не все є в порядку. Перестрашена жінка вже не входила до хати, а побігла до сусіда і з ним вернулася додому. Коли вони вступили в хату, побачили 4 діточі трупи і малу дитину дуже покалічену.

Поліція арештувала вбивника. Кажуть, що причиною його нервового розстрою було те, що його матеріяльні відносини були дуже кепські і що він ніяк на фармі не міг доробитися.

ВИБУХ ДИНАМІТУ ВБИВ ФАРМЕРА.

Рудольф Ґебель, літ 32, стратив життя на своїй фармі, дві милі на північ від Спрус Ґров, Альберта, коли вибух динаміт і розвалив піддаше, де він працював. Вибух розсадив одну стіну й кинув тілом фармера 10 стіп далеко. Фармер приготовляв на кухні їду для свиней. Динаміт був зложений близько кухні. Думають, що вибух спричинила горяч від кухні.

ІНФЛЮЕНЦА В ЕВРОПІ.

У Франції тисячі осіб лежать хорі. Поодинокі громади роблять усі старання, щоб не допустити до поширення хороби. В місті Бордо хорує на інфлюенцу одна третина всього населення. Є багато хорих у французькій воєнній фльоті.

В місті Кольонії, Німеччина, половина шкільної дітвори хора на інфлюенцу.

В Чехословаччині занотували 4,000 випадків недуги.

В Польщі, Юґославії й Еспанії є багато хорих, однак у тих краях хороба не прибрала розмірів епідемії.

З Данії, Швеції і Норвеґії доносять, що й там інфлюенца дуже шириться. В одним місті, Копенгазі, нарахували 8,000 хорих осіб.

ВЕЛИКІ СНІГИ.

В цілій Мадярщині панують великі сніговиці, що перервали зовсім залізничу комунікацію. В деяких сторонах сніг сягає до 5 метрів. Коло Шавар засипало кілька потягів. Подібно діється в Румунії, де міжнародні потяги не можуть видобутися зі снігів.

БЕЗПІДСТАВНЕ ОБВИНУВАЧЕННЯ.

Українські громади сокальського повіту дістали від старости дозвіл висипати могили в память поляглих українських вояків. Між іншими скористали з того дозволу громадяни села Боянич і почали сипати могилу на місцевому цвинтарі. Не подобалося це місцевим Полякам, які зчинили крик, що Українці нарушили приватну власть і стратували сусідні польські гроби. В справу вмішався поліційний постерунок, приїхав на місце навіть заступник старости Бавер і заборонив сипати дальше могилу. Крім того потягнено до судової відповідальности гурток громадян, між ними й студента Андрія Дячишина. Однак розправа скінчилася звільненям усіх обвинувачених від вини та кари, бо не виказала закинених їм провин.

ХОЧУТЬ ДЕШЕВОГО ПИВА.

Манітобські бровари зажадали від лікерної комісії, щоб ціна на пиво у фляшках була знижена з 25 ц. на 20 ц. Лікерна комісія передасть справу до рішення парляментови.

Фляшкове пиво в Манітобі подорожіло в р. 1930 і від того часу консумція пива впала на 50%. В такій самій мірі втратив уряд.

Броварники кажуть, що готельники годяться на дешевшу ціну фляшкового пива. Тих, що пють, досі не питали. Але ми думаємо, що й ті погодяться на знижену ціну.

СОВІТИ КОНЕЧНО ХОЧУТЬ ТОРГУВАТИ З КАНАДОЮ.

Від совітського представництва Амторг у Ню Йорку вийшла вістка, що колиб Канада згодилася заміняти 1,00,000 штук худоби за совітську нафту й вугля, то може бути, що Совіти закуплять у Канаді яких 20 міліонів бушлів пшениці — також у заміну за совітські товари.

ЖИДІВСЬКІ УЧИТЕЛІ СТРАЙКУЮТЬ.

Жиди міста Монтреалу мають свої школи на взір українських „Рідних Шкіл". Недавно вийшли там на страйк 28 учителів через те, що не одержували місячної плати за науку в приватних жидівських школах. За останніх пять місяців управа шкіл заплатила їм усього за два тижні. В цей спосіб тепер є 1,500 дітей без науки по жидівських школах.

ПЯТЬ ЛІТ ВЯЗНИЦІ ЗА КРАДІЖ.

Ґ. Паращук, інакше Параш, який уже 19 разів був судженій, дістав пять літ вязниці в Стоні Мавнтен (Канада) за крадежи. Параш признався до вини крадежи ручного годинника й бранзолетки вартости $15, але на оскарження крадежи сорочки і $2.30 готівкою від пані Гелени Попель сказав, що вона йому позичила.

НІМЕЦЬКИЙ АВТОР НАГОРОДЖЕНИЙ НА АНГЛІЙСЬКОМУ КОНКУРСІ.

Англійський щоденник „Таймс" розписав великий міжнародний конкурс на найкращу повість із повоєнного життя. У конкурсі взяли участь більш як 10,000 авторів, у цьому 1,400 Німців. Нагороду дістав німецький поет Франц Лзер за свою першу повість „Спадщина землі".

ВИМІННА ТОРГОВЛЯ КАНАДИ З СОВІТАМИ.

Вже кілька тижнів у кабінеті Оттаві радять над питанням, чи мається продати з Канади до Совітів 100,000 штук худоби в заміну за совітську оливу і вугля.

Серкан, член синдикату у Вінніпеґу, який є головним промотором і оборонцем наміченої торговлі Канади з Совітами, заявив на зборах годівельників худоби в Калґарах, що канадійські фармері одержалиб від синдикату ціну за худобу в готівці у висоті коло $7,000,000.

Серкан каже, що синдикат платив би за худобу два рази більшу ціну, ніж та, яка тепер є в Канаді. Худоба мала би бути вивезена до Совітів в одним навіґаційним сезоні, а Совіти мали би доставити за це нафти й вугля певними скількостями, розложеними на два роки.

Тому однак, що синдикат не має грошей, вимаганих до переведення такого діла, треба, щоб уряд Канади піддер фінансово синдикат.

Досі уряд не оголосив ще свого рішення в повищій справі.

РІК ВЯЗНИЦІ І 10 БУКІВ.

Міська поліція міста Вінніпеґу заарештувала на вулиці міста Томана Єнсена під замітом напастування жінок у вечірній порі.

Випадків нічних нападів на прохожі жінки було досить багато і поліція є тої думки, що з арештом Єнсена це прининиться. Єнсен признався до напастування двох жінок. В суді засудили його на рік вязниці і на 10 буків.

ФАЛЬШИВИЙ ҐЕНЕРАЛ.

У Празі сталася недавно така пригода: До ювилірського складу прийшов якийсь добре зодягнений мужчина в товаристві офіцира в уніформі ґенерала чеської армії й оба почали оглядати дорогоцінні предмети. Нарешті вибрали жіночу прикрасу з діямантами вартости біля 10 тисяч долярів. Цивільний мужчина сказав, що хоче вибраний предмет купити жінці на святочний дарунок, але мусить наперед показати її. Щоби купець був безпечний, то ґенерал посидить у крамниці доти, поки він не вернеться.

Купець згодився; ґенерал лишився в крамниці, а цивіліст пішов з брилянтом. Пів години пізніше ґенерал встав і сказав купцеви: „Я не ґенерал, лиш обманець; арештуйте мене, як хочете". Купець збентежився на хвилину, але саме тоді побачив крізь вікно поліцая, закликав його і він арештував ґенерала. Вийшли обидва з крамниці, але поліцаєви видалося ненаручним вести ґенерала по вулиці до арешту. Отже кивнув на наджіжджаючий автомобіль, сказав ґенералови сідати, всів за ним і поїхали.

Поїхали — і ніколи не приїхали на поліцію. Щез ґенерал, поліціянт і шофер з автом. Всі були обманцями і в змові між собою.

ЗАСУДИЛИ БАТЬКА.

Зізнання двох молодих синів помогли до узнання винним і засудження Джана Кеенна, трепера з Брукс, Алта. Він дістав 18 місяців вязниці.

В гніві Кеенн кинувся й ударив поліном свою 10-літню доньку Мейбел, що спричинило її смерть.

СЕЛЯНСТВО НЕ ХОЧЕ ЗАСІВАТИ ЗБІЖА

БЕРЛІН (Німеччина). — Кореспондент ґазети „Ді Ню Йорк Таймс", Дюранті, який щойно приїхав з Москви, подає, що, не зважаючи на всі заходи комуністичної партії та радянського уряду, селянство не стає до праці в полі. Як самі большевики кажуть, „селяни вилежуються на печі". Причиною цього явища Дюранті вважає те, що влада забирала раніше від селянства майже все збіже, залишаючи йому так мало, що його не вистарчало для виживлення своєї родини до нового врожаю. Це здирання збіжа з селянства та примусова колєктивізація привели до того, що селянство старається зовсім не засівати піль.

Большевики тепер усю свою увагу звернули на Україну, північний Кавказ та на нижнє Поволже, щоб там змусити селянство перевести цієї весни посіви, відповідно до плянів комуністичної влади. Та селянство тепер рішучо взялося за саботування всіх большевицьких заходів і тяжко сподіватися, що комуністична влада знайде в себе силу й можливість змусити його виконати її пляни й бажання. Тимчасом у цілій Росії спостерігається систематичне голодування селянського населення й недоїдання робітництва та міського населення. Від успіху весняних засівів залежить поліпшення харчового стану в Росії, коли ще до саботажу селянства не прийдуть неприятливі атмосферичні умовини.

КИТАЙЦІ СПИНИЛИ НАСТУП ЯПОНЦІВ.

ЧІНЧОВ (Манджурія). — Наступ японських військ на провінцію Джеґол припинився через рішучий опір Китайців. Зпочатку японська армія надзвичайно швидко йшла в глибину провінції Джеґол, але тепер вона стріла на своєму шляху не лише значні сили китайських армій, не зле вишколених, але в деяких місцях і складну та сильну систему окопів та інших оборонних фортифікацій.

Японцям тепер доводиться підтягати нові підсилення своїх військ та переводити перегрупування своїх військ. Тимчасом становище Японців у Манджурії та манджурського уряду значно погіршилося через великі повстання Китайців у ріжних місцях Манджурії, де вже, здавалося, давно був усталений лад і влада манджурського уряду вже була закріпилася.

ЯПОНІЯ ВЖЕ НЕ ЗАСІДАЄ В ЛІЗІ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Японська делеґація в Лізі Націй одержала наказ від свого уряду не брати більше участи в працях Ліґи Націй. Тому японські делеґати в Лізі Націй вже перестали офіційно брати участь у її працях.

КОМУНІСТИ СПАЛИЛИ БУДИНОК РАЙХСТАҐУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Чудовий будинок райхстаґу, який будовано протягом десять років, від 1884 до 1894, майже знищений вогнем за пару годин. Поліція арештувала кількох комуністів і каже, що між ними один голяндський комуніст признався до підпалу будинку німецького парляменту. Він каже, що запалив будинок в кількох місцях. Саля засідань і побічні великі кімнати майже зовсім знищені вогнем, не зважаючи на великі зусилля всіх пожежних дружин міста Берліна, щоб огонь припинити.

З наказу уряду арештовано всіх комуністичних послів недавно розвязаного парляменту, які відбували свої збори в будинку парляменту, в фракційній кімнаті. Вже арештовано більше як 100 комуністичних провідників та визначних членів партії.

АНҐЛІЯ ЗАБОРОНИЛА ПРОДАЖ ЗБРОЇ НА ДАЛЕКИЙ СХІД.

ЛОНДОН (Анґлія). — Цілком несподівано для всіх англійський уряд заборонив продаж і вивіз зброї для воюючих держав на Далекому Сході. Тепер англійські політики стараються, щоб до цієї заборони приєдналися також інші держави, бо інакше вона не досягне своєї мети.

Таке поступовання уряду пояснюють тим, що на Далекому Сході буде скоро проголошена формально війна й покінчиться з тим становищем, яке там є тепер, коли війна фактично провадиться без формального проголошення її. Заборона вивозити зброю Анґлії на Далекий Схід підкреслює, що Анґлія в тамошньому конфлікті хоче триматися невтрально.

УГОРЩИНА ЗАНЕПОКОЄНА ВОЄННОЮ УМОВОЮ МАЛОЇ АНТАНТИ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — З Будапешту повідомляють, що там дуже занепокоєні повідомленням італійської преси, що між державами малої антанти наступило воєнне порозуміння, направлене проти держав, які не входять до тієї антанти. Отже це порозуміння направлене не лише проти большевицької Росії, але й проти Угорщини, Австрії та проти Італії.

Діячі малої антанти сподіваються, що до неї приєднається також Польща і Греція, а тоді ця спілка держав буде мати 80,000,000 населення, що при ворожнечі цих держав проти тих держав, які не входять до малої антанти, загрожує новою европейською війною.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1850.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖІНКА СЕКРЕТАРКОЮ ПРАЦІ.

Нововибраний президент викликав свого роду сензацію, коли з його кругів проголошено, що на уряд секретаря праці буде покликана місс Френсіс Перкінс, промислова комішенерка нюйорського стейту.

І цілком зрозуміло, що та подія стала сензаційною. Цеж в історії Злучених Держав перша жінка, що стане міністром. Досі те високе й відповідальне становище не було доступним для жінки. І це є великий поступ, коли в часах найтяжчої економічної кризи притягають жінку до найвищого проводу.

Дальшою сензацією є й те, що призначується жінку до проводу департаментом праці. Ті, що звикли ще й тепер глядіти на жінку старосвітськими очима, певно з дива не виходять, що віддано жінці в часах найбільшого безробіття й робітничого напруження уряд, який змушений займатися проблемами, звязаними з працею і капіталом, дуже часто інтервеніювати між робітниками й фабрикантами й займатися суспільними справами.

Та це, що місс Перкінс стала секретаркою праці, тільки стверджує, що жиємо в часах, у яких вже маємо цілий ряд жінок, котрі своїми студіями й своєю кількадесять-літньою суспільною працею добилися того, що визнаються на багатьох суспільних ділянках як не ліпше, то не гірше від чоловіків.

Місс Перкінс завдячує новий уряд тільки своїй довголітній успішній суспільній праці. Вона зачинала свою працю з низів. Покінчивши гайскул і університет, вона віддалася дальшим студіям з економії й соціольогії. А разом з тим під проводом світової слави суспільної діячки, Джеймс Адемс, зачала розсліджувати життя в робітничих норах по міських заулках і в той спосіб познайомилася з нуждою робітників і з голодуванням робітничих дітей. А пізнавши те, помагала доходити соціяльної справедливости. Тому бачили її в рядах тих, що боролися за кращі умовини праці, за коротші дні праці та за кращу охорону робітничого життя.

А в часі, коли з Вашингтону виходили запевнення, що відносини поліпшаються, місс Перкінс оголошувала звіти нюйорського стейту й доказувала, що офіціяльні звідомлення неправдиві, бо безробіття раз-у-раз зростає, а платні зменшуються.

Все те вказує, що покликання місс Перкінс на секретарку праці є розумним кроком нововибраного президента. Є це признання для жінки, яка своєю працею й наукою заслужила на таке признання.

СПРАВА ГАЛИЦЬКИХ „ЛУГІВ".

(Надіслана стаття).

I.

„Живий живе думає" — так і з нашим народом в Галичині. Якіб окови і не клали наші „приятелі" на нього — він все таки знаходить способи, щоби заманіфестувати, що він жиє, та хоче жити і ставати на прю з іншими народами.

Таких обовязків життя яко громади, яко суспільного тіла — бачимо немало на кождім кроці, а хоч — колиб то ішло про інший нарід, не такий як наш недолею прибитий, то і тих обявів було би більше — то всеж таки — як казав Шевченко — „ми малим ситі". Ось добре — що і це є, що є.

А треба признати, що тепер є власне багато такого, чого давніше не було, що доказує, як наше громадянське життя поширюється, як воно на інтензивности зискує.

Остання акція плебісцитова стала своїм обємом несподіванкою не лиш для наших „вороженьків", але навіть і для наших старших діячів.

А вжеж **відгомін, який викликала смерть Данилишина і Біласа в народних масах** — той могучий відгомін — **став просто чимсь надзвичайним.** Та подія не лиш, що нікого не приголомшила і не „відстрашила", але викликала і серед української інтеліґенції і серед народних мас незвичайне завзяття, незвичайний підйом духа. **Цеж згинули** не якісь перечулені студенти-академіки, але **молоді робітники** — швець і купецький практикант, діти української робучої маси.

Їх характерність і відвага в обличу смерти викликала подив і у ворогів. Всі мусіли склонити голови перед тими молодими мучениками за ідею, у котру так горячо вони вірили.

Відгомін їх смерти бачимо не лиш в тім, що академічна молодь в краю постановила здержатись — на знак жалоби — від танців отсих мясниць, але і в постанові многих сіл, що оголосили одномісячну народну **жалобу.**

А рівночасно мов іскра електрична прошила наші селянські маси так, що немало громад котрі були досі просто розбиті і заражені хрунівською пошестю — раптом отряслись з тої гидоти, піднесли голови і над усяке спосітання взялись до народньої роботи.

І бойкот алькоголю та тютюну, який чимраз більше поширюється — є — як добре знають „насі найсердечнейсі", реакцією на ті дві смерти, котрі вже і цілий ряд польських часописів признав за великий політичний промах.

Але як звісно — кого Бог покарати хоче тому розум відбирає, а нам знову ніхто не сміє заказати покористуватися чужою глупотою. І дай то, Господи, щоби її ні перевозити, ні переносити (як каже народна поговірка), а коли не стає вже у нас самих ні охоти ні сили, то бодай користаймо з чужої глупоти, коли вона сама суне нам в руки добро, якого ми і не сподівались. Тільки так дальше, а будучність наша!

Треба однакож признати, що саме пасивне користання з чужої глупоти — було би ще невистарчаюче для нашого спасення.

Тепер, у віці радія та літаків пасивність взагалі не вистарчає. Вона вправді і в історії принесла нам велике добро, але стократ більше добра принесла би була для нас активність. І власне активність, невсипуча діяльність, змагання до все нових і більших осягів є характеристичною прикметою XX-го століття.

Тепер такі часи, що хто не бореться, хто мовчки терпить і вдоволяється лише тим, що має — по тім переїздить безпощадно колесниця історії і його імя навіть припадає пилом забуття.

Це розуміють добре наші противники і тому то вони так раді, коли ми сидимо тихо та не рухаємось, коли в нас притихає всякий почин. А навпаки — вони дуже люті, коли бачать нашу життєздатність, нашу рухливість, коли чують, що наш нарід підносить при кождій нагоді клич І. Франка: **„Я буду жити — бо я хочу жити!"**

Наша програна в 1919 році приголомшила нас неабияк і доперва згодом почали наші інституції та товариства наново орґанізуватись та підносити голови. І я тут мушу нагадати дещо про одну нашу передвоєнну орґанізацію, а то про **„Український Січовий Союз",** бо він є предтечею теперішнього **„Великого Лугу",** котрий є тепер власне предметом горячої дискусії серед української суспільности в Галичині.

„Січи" почав закладати в Галичині д-р К. Трильовський, в травні 1900 р., і вони скоро поширились і в тій нашій країні і на Буковині, так, що до вибуху війни в 1914 р. в самій Галичині було вже **916** січових товариств.

По балканській війні 1912 року було ясним, що Европа готується до великого военного розрахунку і що мусить прийти до війни передовсім між Австрією і Німеччиною з одного, а Росією з другого боку. До того конспіративна ґрупа Пілсудського приготовлювала при допомозі Австрії завчасу кадри чисто національного польського війська.

Чиж могли Українці байдуже на те дивитися? Трильовський отже подає статути товариства „Українських Січових Стрільців" до львівського намістництва — але намісник, Поляк Бобжинський, предвиджуючи згори, до чого це може довести — відкидає їх. Трильовський береться на спосіб і перекладає нові статути **дослівно зі статутів Пілсудсько** і особисто Бобжинському (в соймовій салі „Унії люблинської") звертає на це увагу та домагається рівноправности. Бобжинський — професор права — не міг вже найти на це арґументу та примушений був ті статути Українських Січових Стрільців затвердити.

Так отже з початком березня **1913** р. основує Трильовський у Львові перше таке товариство, призначене передовсім для тамошних українських робітників та віддає його самохіть в руки українських соціял-демократів. Ті однак замісць взятися всіма силами до роботи, розпочинають передовсім боротьбу компетенційну з „Українським Січовим Союзом", бо Трильовський, яко отаман того Союза, і те нове, уже чисто стрілецьке товариство поставив в його ряди. Досить — що те товариство лишилось лише на папері. Але на щастя кошовий львівської „Січи", **д-р Роман Дашкевич,** глибоко перенявся стрілецькою ідеєю і оснував таки з членів тої „Січи" „Товариство Січових Стрільців у Львові ч. II.", і взявся з незвичайною енерґією до роботи.

А рівночасно працювала завзято „Стрілецька Секція Українського Січового Союза" під проводом **Дмитра Катамая,** так, що до вибуху світової війни було вже в Галичині основаних **94** товариств Українських Січових Стрільців. Та секція видала **„Правильник піхотинців",** уложений **Йосифом Демчуком та Йосифом Семенюком,** а присвячений ними д-рови Трильовському з нагоди 50-ліття його уродин 1914 р. Був це перший український військовий підручник, коли поминути чотири карточки **правильника для пікінерів** з галицького ополчення в **1849 році*).** Теоретично працював багато для стрілецького руху також теперішний ґімназійний професор **Чмола,** однакож практично найбільше причинився і прислужився для нього таки д-р Роман Дашкевич, кошовий „Тов. Українських Січових Стрільців у Львові, ч. II." Він є сином священика коло Борислава, багатого власника нафтових копалень. Дашкевич видав великі суми не лише на закупно одностроїв для своїх Стрільців, але й на купно крісів системи Верндля, допущених до вправ у стрілецьких товариствах. Після розпорядку вищої військової влади староства мали видавати кождому (і польському й українському) стрілецькому товариству по два такі Верндлі. Але українським січовим товариствам тих крісів таки не видавали. Дашкевич не чекав на старостинську ласку, але сам закупив для своїх стрільців потрібне число Верндлів, а щоби ними не дуже колоти в очи „сусідів", винаймив обширну **пивницю,** — і в ній учив вправ з крісами. Зрештою і Пілсудський (за громадські гроші, бо було багато Поляків, що йому помагали) узброїв своїх стрільців у Верндлі. Були це кріси великого калібру, але лише на один набій. Ними узброїла Австрія з початком 70-років мин. століття свою армію, будучи побитою Прусаками в 1866 році під Кеніґрецом. Але тоді мали Німці вже кріси набивані ззаду готовими патронами, а Австрійці набивали свої кріси ще зпереду, прибиваючи порох і кулю „ляндштоком".

*) Одинокий істнуючий примірник того правильника дарував д-р Трильовський бібліотеці Товариства ім. Т. Шевченка у Львові.

В р. 1914 р. мала австрійська армія уже добрі репетірові кріси системи Манліхера і лише для добровольців призначала у своїм „великім розумі" — старі Верндлі. Не несли вони далеко, але робили багато гуку і тим нераз збивали ворога з пантелику. Але стільки всього! З Верндлями помаширував дня 6-го серпня 1914 р. перший відділ Пілсудчиків (без нього самого) з Кракова на Кельце. Польська людність — приняла їх ворожо...

Дашкевич відбував військові вправи зі своїми стрільцями також і на полі, під „Кайзервальдом" і є з того часу одна фотоґрафія, що представляє тих стрільців у справлених ним одностроях та капелюшках — поміщена в „Запорожці" на 1921 рік.

Більші полеві вправи Укр. Січ. Стрільців сокальського повіту перевели в листопаді 1913 р. в присутности д-ра Трильовського обидва автори „Впоряду піхотинців" на полях під Сокалем, однак... без крісів. Тогож дня відбулася в Сокалі академія в память козацького полковника **Богуна,** з рефератом про нього, виголошеним д-ром Трильовським.

По вбиттю наслідника престола, Франца Фердинанда, Австрія висилає Сербії крайно провокуючий ультимат. Війна є певна, а отаман „Українського Січового Союза" виїжджає негайно до Відня для переговорів з ґенеральним штабом у справі орґанізації Українського Леґіону. Вернувшися першого серпня 1914 р. до Львова, він стає на чолі **„Боєвої Управи Українських Січових Стрільців".**

Покликаним з краю охотникам каже влада зібратися дня 3 вересня в Стрию. Збирається їх **вісім тисяч,** але влада австрійська приймає лише три тисячі, а пять тисяч відсилає домів у повіти, заняті вже Москалями.

Це подія — одинока мабуть в цілій всесвітній історії, дасться обяснити лише інтриґами ґрафа Лямезана, спольщеного Німця, нового шефа штабу львівського корпусу.

Дашкевича, що був з фаху артилеристом — покликують підчас мобілізації до дотичного полку і помимо старань не хотять відпустити до українського леґіону. Доперва пізніше відпускають його на кілька днів до „Союза Визволення України" у Відни. Але пляни того Союза впадають, Дашкевич мусить вертатись до полку, бере участь в боях на російськім фронті, попадає в полон, а визволений з нього по вибуху російської революції основує разом з **Евгеном Коновальцем** на Великій Україні леґіон **„Січових Стрільців"** — уже без додатку „українських", бож це розумілося там самособою. При тім леґіоні орґанізує він артилерію і стає її **полковником-бриґадиром,** маючи під собою **двацять чотири батерії артилерії.**

У тім характері бере участь в безчисленних боях з большевиками, а стоячи в складі петлюрівської армії — переходить по програній кампанії разом з нею до Польщі.

Вернувшись до Львова, береться знову до січової роботи.

В краю відновилося в роках 1921—1922 уже біля 50 Січей, а Дашкевич з товаришами почали видавати „Січові Вісти", уладжувати січові курси та січові свята.

Однакож та жива діяльність почала колоти „сусідів" в очи, почалися денунціяції в часописах, а поступовання влади супроти „Січей" стало неприхильне і вороже.

Ст. Мурава.

(Далі буде).

В. Петрин.

ХТО ВКРАВ?

(Оповідання).

(11)

В Дерчицях всі вірили у вину Савки. Не вірили тільки Гандзя і її мама. Від хвилі, коли по відкриттю крадіжи підзор впав на Савку, бо одночасно з кіньми й він щез, Гандзя і її мама гадали, що злодії вбили його. Коли прийшла вість, що його арештували з кіньми і з торбою війта, Гандзя троха не збожеволіла. Не вірила в його вину, та не могла збагнути, яким способом він міг знайтися в місті разом з кіньми і з торбою. Аж як війт, що поїхав до суду і вернувшися розказав, як то Савка бороныться, Гандзя в ту його оборону увірила. І її мама увірила. Обі не сумнівалися, що й суд увірить. Коли Гандзя вчула, як скінчилося, в неї неначе грім вдарив! Очунявши, побігла на міст з наміром скочити у воду. Та опамяталася і не зробила сего. Прийшло їй на думку, що може ще не все пропало.

По пару днях Гандзя сказала до мами:

— Я піду до нього до криміналу відвідати його.

— Та чого? — спитала мама. — Винен він, чи ні, то він для тебе пропав. Чейже десять років не будеш на нього ждати.

— Буду, хоч би й двацять! — дівчина відповіла рішучо.

— Не бороню, — сказала мама. — Як хочеш змарнуватися, то жди. Та йти туди я не радилаб тобі. Тільки ще більшого жалю завдаш йому і собі.

— Я гадаю, що навпаки, — сказала дівчина. — Він мабуть гадає, що й я вірю в його вину; що й у моїх очах він злодій, конокрад. Йому стане лекше, міркую собі, як вчує, що я в його вину не вірю. Та й мені буде лекше, як ще він перед мною забожиться, що в суді розказував правду.

Гандзя поїхала до міста. Прийшла днина, коли арештантів можна відвідувати і Савку вивели до неї. Він став розказувати їй, як то було. Коли сказав про медалик, який здер зі злодія, сіпаючися з ним і того медалика показав Гандзі, вона крикнула:

— То мій медалик! Я його дала Іванови Рачукови, коли він ще був малим хлопчиною, і коли мені було щойно десять років. То він той злодій, ти за нього сидиш!

Савка затрявся і розплакався з радости.

— Гандзуню! — промовив. Ти спасеш мене. Ти повернеш мені волю, ти змиєш з мене закалу злодія-конокрада. Зараз відси іди до адвоката. Розкажи йому про медалик, і все те, що знаєш про Рачука; все те, що про нього в селі знають. Проси адвоката, щоби відновив процес. Лише роби се обережно і не розголошуй, щоби злодій не мав перестороги і не сховав кінців у воді.

Не довго могли балакати, бо з такими кримінальниками в криміналі не панькаються. Обоє розпрощалися веселі і вона просто з вязниці побігла до того адвоката, що його боронив. Коли адвокатови сказала, від кого вона приходить, він приняв її дуже ввічливо. Він гадав, що вона прийшла заплатити за оборону. Колиж сказала, чого прийшла, його лице видовжилося. Він сказав:

— Добре. Буду робити, як на перші кошти даш мені сто ґульденів. Маєш гроші?

— Сто ґульденів! — шепнула дівчина до себе і троха не впала, бо під нею зігнулися коліна.

— Сто ґульденів! — повторила і по її лици покотилися слези.

— Дешевше я не годен, — сказав адвокат. — Я за першу оборону ще не дістав нічого.

Дівчина відвернулась і відійшла. Пішла до другого адвоката і відійшла з таким же вислідом. Коли туманіючи ішла містом, зачепив її жид, що бував у Дерчицях і знав її. Спитав дівчину, що вона робить тут в місті. Цілої правди не хотіла йому сказати, щоби не донеслося до Рачука. Сказала йому тільки те, що вона вже знає, хто злодій, і що на нього має свідків. Докази має, та не має грошей на адвоката.

Той жид був наганячем до адвоката, котрий щойно пару днів тому осів у місті і ще не мав клієнтів. Конкуренція між адвокатами була велика, сего нового ще ніхто не знав. Для такого адвоката і безплатний клієнт може бути добрий, як поможе йому здобути славу доброго адвоката. Жид зараз подумав, що як би той його адвокат видобув Савку з десять-літнього криміналу, то вість про се розійшлась би блискавкою по цілім місті, і до нього люди ішли би як жиди до рабіна чудотворця.

— Якіж ти докази маєш? — спитав жид. — Може свідків, що твій Савка не крав? Такі свідки нічого не варті.

— Я маю докази не на те, що хтось не крав. Я маю докази на одного, що то він вкрав коні і громадські гроші.

— Якіж вони, ті докази?

— Нікому не скажу, хіба лиш одному адвокатови, що возьме на себе видобути Савку з криміналу, очистивши його.

— Коли так, то ходи зі мною!

Жид завів дівчину до адвоката. Набалакав йому щось по німецьки і відійшов. Адвокат вислухав Гандзю, поміркував щось і спитав:

— Чи можеш прийти до мене ще раз, завтра пополудни? Бо я завтра рано піду до вязниці, щоби Марунчака ще ліпше випитати і заглянути до його актів.

— Прийду, хоч би й сто раз, — відповіла Гандзя врадувана, що знайшовся такий ласкавий і щирий адвокат.

Коли дівчина пришла на другий день, адвокат сказав:

— Як ви обоє не брешете про той медалик, то я твого парубка витягну з криміналу. Тільки треба ще дещо зібрати. Або дай гроші на кошти тої роботи, або сама зроби.

— Як то щось таке, що я годна зробити, то зроблю сама, бо грошей, бігме, не маю!

— Чи то сей медалик? — спитав адвокат, показуючи їй срібну бляшку з вичеканеною Матірю Божою.

— Той! — відповіла Гантзя. — Тільки ленточка не та. Коли я медалик завішувала на шиї Рачука, медалик був на шовковім червонім мотузочку.

— Я собі гадаю, що той твій мотузок не міг видержати на шиї парубка аж одинацять років! По чім ти пізнаєш, що то твій медалик?

— Пізнаю, бо ушко, яке було відломилося, прилютовано.

— Ушко справді прилютоване і то досить незручно, — потвердив адвокат. — Ти того Рачука пізнала би, як би тепер побачила його?

— Пізнала би, бо й тоді, коли він вже старший був, я нераз бачила його в нашім селі. І його спільника я пізнала би.

— Якого спільника? — раптом адвокат спитав, підвівши голову і видивившися на неї: Ти відки знаєш, хто був спільником Рачука в тій крадежи?

— Я не знаю того. Я лиш вгадую. Я й присягла би, що то він був тим спільником.

— Хтож то був і чому ти думаєш, що тим спільником був саме той, про котрого ти думаєш?

— Хто він, я не знаю. Що то він був спільником Рачука, я вгадую, бо він в нашім селі був саме тої днини перед вечером, коли в ночи пропали Гайтишеві коні з возом і війтова торба з грішми. Коли всі люди в селі збіглись були над ріку, щоби дивитися як вода бере міст, то між людьми крутився якийсь сторонський. Він дуже призирався коням Гайтиша і... дівчатам. Ні раньше, ні пізніше я його в нашім селі не бачила.

— Кажеш, що ти пізнала би його?

— Пізнала би, бо мені аж лячно було, як він витріщував на мене свої баньки.

— Було би дуже добре, як би жандарми взяли його на допити. Може він справді був спільником Рачука в тій крадежі. Як би у нього знайшовся батіг Гайтиша, або як би лиш показалося, що він мав його, то його участь в крадежи була би доказана.

— Або Гайтишеви пропав батіг? — спитала дівчина.

(Дальше буде)

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА

В справі виміни грамот.

Приперті конечністю, члени й урядники „штурмують" головну канцелярію і домагаються виміни старих грамот на нові. Багато з тим має до діла „кампанія" непрошених опікунів, які кричать: „Обіцяли, а не дають".

Щоби не ширилося баламуцтво, то ще раз повідомляємо, що головна канцелярія „повною парою" над тим працює і зараз грамоти вимінює. Однак вимінятн грамоти то не те, що розкинути летючку з калюмніями на тих, котрі всіх своїх сил докладають, щоби вволити волю членів. Виміна грамот щойно в половині січня була ухвалена членами через референдум. Від того часу головна канцелярія зладила нові формулярі нових грамот, і тих, що зголосилися, переносить до нового роду і виписує для них нові грамоти.

Маємо надію, що вже в слідуючих виказах і рахунках, які посилається до кождого відділу що місяця, всі зголошені члени будуть перенесені зі старого роду до нового. За тим кождий отримає нову грамоту на місце зверненої старої. Тому, що нова грамота-контракт є для кождого члена відмінна, згідно з резервою, означеною табелями, які мусять бути кождому в грамоті виписані, та тому, що це є більша і трудніша робота, яка вимагає уваги і знання системи, то ця праця мусить займити що найменше місяць часу. Та на всякий випадок головна канцелярія сподівається до кінця слідуючого місяця мати не лише всіх зголошених у виказах і рахунках, але й усім тим членам нові грамоти доручити. Тих зголошень є вже тисячі та ще дальші напливають.

Просимо інтересованих бути вирозумілими і не піддаватися ворожим підшептам, які є замасковані добродушністю, а вимірені на викликання заколоту, негодування і злоби.

Звертаємо увагу, що плян реформи є розложений на два роки, бо згори предвиджувано, що такого часу буде потрібно на добровільний перехід членів зі старої системи на нову. Як пляновано, так і приготовано, отже годі нарікати, що пляннованого на два роки не зробилося в двох тижнях.

Просимо відділових урядників давати першенство у виміні грамот тим, що більше потребують, та посилати аплікації і старі грамоти до виміни на нові групами, а не всі відразу. Ті посилки треба оплачувати як першоклясні, бо це є важні документи; інакше вони могли би затратитися.

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБКИ.

В числі 46. „Свободи", з 27 лютого, в „Організаційній переписці" через перекручення одного слова „повинна" зроблено цілий уступ незрозумілим.

Було подано: „Щоби була осягнена ціль організації в покриванню коштів делегатів, то, з огляду на теперішні тяжкі фінансові обставини, може і **половина** бути дана і т. д."

Мало бути: „Щоби була осягнена ціль організації в покриванню коштів делегатів, то, з огляду на теперішні тяжкі фінансові обставини, може і **повинна** бути дана делегатам можність затягнення зачету на конто звороту коштів. Але не перед конвенцією, тільки на самій конвенції. І до цього головна управа приготовляється.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

П. С., Ню Йорк, Н. Й. — Мусите підовчитися краще української мови. Вашу статтю про „Радіо і риба" годі виправити. А вияснення одержали. Дякуємо.

Е. К., Гемтремк, Міш. — Буде поміщений допис про саме свято. Те, що Ви написали, надається до оголошення.

Т. П., Шікаґо, Ілл. — Про вибір делеґатів уже було кілька голосів і це повинно вистарчити.

Т. Т., Фреквіл, Па. — За тих „Ґриків" вже було доволі написано в „Свободі", а тепер пора, щоби перестати писати, а зачати робити, себто на місцях просвічувати народ щодо його української назви. Не нарікати і стверджувати лихо, а боротися з ним. І писати до часопису про вислідн такої праці.

Сейнт Луїс, Мо. — До листопадової збірки додається: Михайло Добромільський $1.

ВСЛІД ЗА НЮЙОРСЬКИМИ УКРАЇНЦЯМИ УКРАЇНЦІ З ФІЛАДЕЛФІЇ Й ОКОЛИЦІ

ПРОТЕСТУЮТЬ

ПРОТИ ЛЯЦЬКИХ І МОСКОВСЬКИХ ЗВІРСТВ НА УКРАЇНІ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 5-ГО БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1933 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИ,

849 N. FRANKLIN STREET, PHILADELPHIA, PA.

В 1-шій ГОДИНІ ПОПОЛУДНИ.

БУДУТЬ ПРОМОВЛЯТИ УКРАЇНСЬКІ І ЧУЖИНЕЦЬКІ БЕСІДНИКИ.

Українки і Українці! — Героїчна постава Данилишина і Біласа перед польськими катами була гідна великого українського народу. Їх смерть на польській шибениці була сильно потрясаючою подією для всіх Українців. Моральна сила двох молодих українських хлопців, їх віра в ідею, їх героїчна постава кличе нас, американських Українців, до сильного протесту проти польських і московських варварів.

Всі як один сповнім хоч частинно свій обовязок супроти тої великої ідеї, за яку впали Данилишин і Білас. Всі до протесту!

Організація Державного Відродження України.

48,50

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Річні збори Ukrainian Civic Center.

It seems like yesterday that the Ukrainian Civic Center held its first election of officers, and here we have the second electon just completed with the following officers: President — Mrs. Katherine E. Kedrowsky; V. Pres. — Anna Balko; Secretary — Helen Lalka; Treasurer — Helen Cheloc; Publicity and Year Book Chairman — Irene Lenchuk; Educational Chairman — Dorothy Macheyowsky; Social Chairman — Elizabeth Dyczko; Organization Chairman — Millie Kussoff, Exhibit Chairmans — Luba Hladka and Nettie Siwruk; Financial Chairman — Mary Ann Bodnar. In order to begin an active year Miss E. Dyczko invited the members to a Get-Together at her home for February 21st. An installation of members was held that evening. The Year Book Committee announced that the book will be available for distribution by the first of March. It is to be a yearly publication by the members who not only write the articles but edit and print it. We hope this book will find its way to other Ukrainian Clubs and individuals interested.

The club has resolved to meet in the future at the new club room at the International Institute for Young Women, Y.W.C.A., 341 East 17th Street, N. Y. C., meetings to be held every Tuesday evening at 7 o'clock, business and hobby meetings alternating each week. At present there is a membership drive under the direction of Miss Kussoff, who extends a cordial invitation to girls of Ukrainian to come to our meetings or get in touch with us through mail:

UKRAINIAN CIVIC CENTER,
Mrs. K. Kedrowsky, president;
3563 — 90th St.,
Jackson Heights, L. I.

The members of the U.C.C. have decided to have keys, designed by Mrs. Kedrowsky, as their official insignia. The trident is our official emblem.

The members are staging a play "Batkova Kazka" (Sins and redemptions) under the direction of Mr. V. Kedrowsky, the proceeds to be turned for Ukrainian writers in Europe, who are undergoing times much more difficult than those unemployed we see and hear of in our communities. Hence the Ukrainian Civic Centers expects a hearty support, both moral and financial, from all those who are interested in the development of social activities among the Ukrainian people.

Anna Balko.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Памятник борцям за волю.

Заходами Українського Катедрального Хору і жертвами громадянства вже є від року памятник, присвячений поляглим борцям за волю України.

Памятник цей треба ще огородити і деревами обсадити. Треба отже ще трохи жертв. Памятаймо на ту патріотичну промову, яку виголосив о. Забава на стрілецькій могилі, коли згадував за борців, що дали за свій край все, що є найдорожче. Пригадаймо собі, як він винув рожу і клав ту квітку зі сльозами в очах на могилу, присвячену нашим борцям. І памятаймо на слова:

Клонітесь їм, хто з вас [оставсь в живих,
А в головах їх посадіте цвіт,
Зі смерти читайте заповіт:
Все найдорожче ми дали за [край,
Щоб нарід не чув на собі [ката.
Ти в кожду хвилю так зро[бити знай:
Як буде треба, встань на [супостата.

Досі зібрано на могилу $541.21, а видано $550. Є недобору $8.79.

Просимо дальші жертви слати на таку адресу:

William Karpchuk,
846 N. 24th St., Philadelphia, Pa.

БОФАЛО, Н. Й.

Заява Амер. Укр. Горожанського Клюбу.

В нас нема ніякого „Русинського" Клюбу, котрий висилав би якісь кондоленції з приводу смерти польських патріотів. Є Українсько-Американський Горожанський Клюб, який складається з 80 членів, свідомих Українців.

За Управу Клюбу: **Л. Коваль**, предс., **Д. Дубас**, кас., **Д. Жук**, секр. фін., **С. Войтович**, секр. рек.

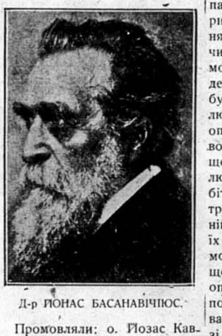
ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Свято державної незалежности Литви.

Дня 16 лютого святкували філадельфійські Литовці 15-літню річницю незалежности Литви. Разом з тим відсвятковано 6-літню річницю смерти д-ра Йонаса Басанавічюса, найбільшого мужа відродження Литви, котрий помер 16 лютого 1927 р.

Свято відбулося в галі св. Юрія, в дільниці Порт Річмонд.

В програму входили: спів, музика і промови. Був теж живий образ, на якім представлено узброєних литовських селян, готових до наступу на Вильно, столицю Литви, загарбану Польщею. Образ цей зрушив присутних до глибини душі. Автором образу є Стасис Баравсказ, тут роджений, 26-літній Литовець. Підчас вистави образу були співи, які віддано під проводом мейстра Йонаса Годеліса, а хором „Рута" проводив музик п. Антанас Дзікас.

Д-р ЙОНАС БАСАНАВІЧЮС.

Промовляли: о. Йозас Кавлакіс, заступник президента Литовсько-Українського і Білоруського Союза, а далі п. А. Узунецкіс і інші. Проводив святом п. Казіс Дріза, а господарем вечора був п. Йозас Туравскас.

По концертовій частині був баль.

На те свято прибуло значне число місцевих Українців. Шкода тільки, що естрада була замала й не можна було на ній приміститн танцюристів школи В. Авраменка, бо Литовці надзвичайно полюбили українські танки і радо витають українських танцюристів та їх учителя п. Смука.

Підчас свята промовці підносили високо великі заслуги д-ра Й. Басанавічюса, батька литовського відродження. На галі висів його портрет, гарний, дійсно мистецької роботи. Висів теж портрет славного литовського князя, Витовта Великого, котрому Поляки вкрали королівську корону.

Литовський Християнський Союз оголосив спеціяльну подяку Українцям за те, що взяли участь у святі державної незалежности Литви.

Казис Відікавсказ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗНАЧІННЯ ОПЕРИ.

(Думки з приводу заповідженої вистави опери „Мазепа" в Філаделфії).

Карлайл сказав, що кожда нація була велика лише тому, що мала голос. Тому Греція, мала, слаба мілітарно, стала одною з найбільших націй в історії світа, бо могла витворити великих поетів. Німці дійшли до великої слави в девятнадцятім віці не так через Бісмарка і виграні війни, але тому, що видала Моцарта, Бетовена, Баха і Вагнера. Правдивими завойовниками світа не були ворохобники, як Наполеон, яких царства зникли з димом їх канонів, але мистці в літературі і музиці, яких душі є завсіди в побідоноснім поході.

Зі всіх форм штуки опера є найменше практична, але зате найбільше романтична. Тому вона переносить нас з того світа потреб і нужди в майбутній край, в край ідеальної красоти. Коли ми отворимо наші вуха і віддамо себе цілковито її гармоніям і мелодіям, маємо дві благодати — відсвіження і натхнення.

Опера представляє найвищий щебель цивілізації. Вона панує лише в центрах культури. Для правильного істнування опери треба відповідного числа людей, котрі були би в можности її матеріяльно піддержати; а передовсім мусить бути велике число звичайних людей, які відчувають, що без опери не можуть жити. І тому вони здібні навіть до посвяти, щоби лише її почути. Це є ті люди, що навіть у часі безробіття і загальної депресії витрясають з кишені може останній гріш, ідуть пішки зі своїх бідненьких помешкань на зимовім дощі, бо знають, що коли лише вступлять до оперового театру, вони зараз почувають себе якби в зачарованім краю. Співачки і співаки зі сцени підносять голови і дивляться догори на найвищий балькон підчас свого співу, не тому, що бажають розсіяти свій голос по всій авдиторії, але тому, що вони знають, що звичайні люди, які сидять на самій горішній галерії, є властивими любителями музики, що виявляють свою любов до штуки через велику посвяту.

Є ріжниця між звичайним представленням у театрі й оперою. Коли ми йдемо на представлення, то ми не знаємо звичайно змісту представлення. Але в опері, де дуже часто не можна чути окремих слів, співаних артистами, без ріжниці в якій мові вони не співали би, треба знати заздалегідь, про що співаки співають; значить лібрето, себто зміст, музика краще зможе нас перевести в світ романтизму, краси і символів. А в тім світі забуваємо цілковито за просте, а часом і брутальне наше буденне життя.

Почувши оперу, ми вертаємось назад до свого буденного життя, але гарний настрій, викликаний оперою, залишається надовго.

Темою Чайковського опери „Мазепа" є трагічна любов нашого славного гетьмана Івана Мазепи до Мотрі, дочки Кочубея. Музика і співи ніжні і гарні, але треба їх почути, щоби їх оцінити.

Композитор Чайковський родився в Росії, а походив з мішаної родини. Мати була французького походження, а родина батька походила з України. Прадід композитора Чайковського був старшиною в українськім козацькім війську. Чайковський перебув довгий час на Україні і його друга і четверта симфонія оперті на українських народніх піснях.

К. Д.,
Філаделфія, Па.

І. Бондар.

ВЧІМСЯ РІДНОЇ МОВИ

(7)

І. Нечуй-Левицький пропонував радикально вичистити українську мову від „чужих" слів та уникати в ній „льокалізмів", а наділі сам радив впровадити льокалізм, який для нього був найближчим, а саме говірку селянства Київщини. Він, наприклад, виступав проти таких слів, як „донедавна", „дотепер", „убрань", „оповідань", „від", „біля", „розпука", „розпач", „шкідливе", „також", „окремо", „страйки", „лише", „незграбний", „перешкода" й сотки інших подібних слів, які широко вживаються на Україні в народі, але можливо припадково не вживаються там, де жив і працював шановний письменник. Він у запалі оборони „чистоти" мови стояв за те, щоб обезкровити українську мову, щоб звузити її лексичний матеріял. На це він одержав відповідь від д-ра Пачовського, а пізніше від українського письменника й поета та вченого, проф. І. Стешенка, та від багатьох інших знавців мови й письменників. І. Нечуй-Левицький закликав писати мовою Т. Шевченка, забуваючи, як справедливо завважує в „Українській Хаті" за 1910 рік А. Діброва, що „Шевченкова мова справді чудова й мельодійна тільки там, де вона не розходиться з мовою наших народніх пісень; а в інших місцях (прим. „Неофіти") вона просто ритмічна, сухенька, з великою примішкою церковних слів та іноді навіть чисто московських". Тому й доводиться до популярно-народніх видань Шевченкового „Кобзаря" часто давати пояснення. Це робилося при виданню „Кобзаря" ще за життя Шевченка, це робиться й тепер. Отже виходить, що навіть і Шевченкова мова не вся зрозуміла для всіх широких мас українського народу, як взагалі письменницька мова кождого народу не зрозуміла для широких мас тогож народу, навіть мова письменників, які загально признані народніми. Тому вигук „пишіть так, як народ говорить" є порожнім звуком, беззмістовним вигуком і непотрібним вибриком.

Іван Нечуй-Левицький намагався бути найбільш народнім письменником і старанно оминав у своїх писаннях всі ті слова, яких не вживало населення його околиць. І що з того вийшло? А те, що більшість населення України також знаходить у його писаннях багато „чужих" слів, якщо до того поставити мірку „щирих народніх", бо „в нашому селі так не говорять". Крім того в творах Івана Нечуя-Левицького є багато архаїзмів, цебто таких слів, які вже давно належать до історичного словника української мови, а не до живої мови. Колиб іти слідами І. Нечуя-Левицького й далі вишукувати лише „щиро народні" українські слова, то наша мова мусілаб задубіти й нарешті письменницька мова сталаб такою чужою мовою для широких мас, як для нас тепер чужа мова ріжних козацьких канцелярій, чи мова наших письменників середніх віків. Та мова письменницька жиє й розвивається. Вона дає народови свої надбання й широкими пригорщами черпає для себе все те, що нарід з бігом часу витворює в процесі свого природнього розвою.

Відповідаючи на статтю І. Нечуя-Левицького, проф. І. Стешенко, український письменник, поет і вчений, писав у Л. Н. Вістнику за 1912 рік: „В національному життю одним з найважніших звищ є безперечно мова. Представляючи ясну одличку й одмежовуючи часто одну акцію від другої, вона стає символом національного життя. Складаючи частину народнього духу, вона для багатьох стає національною святощею... Замахи на зміни в ній вважаються такими патріотами за злочинство й стрічають гарячу відсіч. Зміни в мові вважаються за хитання підвалин самої нації, й боротьба між реформаторами мови та її охоронцями набуває часом навіть форму державної справи. Цю добу боротьби повинна пережити кожда нація, що прилучається до вищої культури, й перемога врешті схиляється на бік новаторів мови".

Звичайно перемагають лише ті новатори мови, котрі тримаються в межах законів розвитку мови, котрі не витворюють нових штучних слів, які не відповідають духови мови, котрі безоглядно не ширять у мову чужих слів, коли є свої. Не можна допустити до того, щоб лише нарід творив свої слова. Він часто не розуміє явищ, які треба означити новим словом. З другої сторони на один предмет, на одно поняття може витворитися кілька слів, які будуть лише льокальними й незрозумілими для більшости народу; а коли слово, витворене в письменстві й через письменство, чи через школу, перейшло в народ, то воно буде приняте згодом цілим народом і стане зрозумілим для всіх частин нації, які мають ріжні діялекти. Коли я в першім своїм дописі зазначив деякі слова, витворені в часах революції в 1917 році, то я зробив це не тому, щоб когось образити, висміяти, чи понизити, а тому, щоб звернути увагу на те, до якого абсурду доходить, коли кождий починає творити на свій лад нові слова, не знаючи своєї рідної мови. Знавець української мови Е. Чикаленко в своїх „Розмовах про мову" між іншим пише про це так: **„Для обєднання нашої літературної мови й надання їй народнього національного характеру, перше всього обовязково треба повикидати з неї оті московські й польські слова, яких нема в наддніпрянській літературній мові, та позамінювати їх своїми; позмозі треба би було позамінювати й міжнародні, коли знайдуться тотожні слова в нашій мові, бо навряд, чи є рація витворювати або виковувати всі свої, як це зробили Чехи, й замісць „електрика" писати „громовина", а замісць „кальоші" — „мокроступи" й т. д.**

Штучно утворені слова, які противляться духови й законам української мови, повсі зникають у мові й на їх місце приходять або нові свої слова, або слова, перенятi з чужих мов. Проф. І. Стешенко в своїй відповіди І. Нечуєви-Левицькому пише між іншим: **„Хто хоче мати вищу рідну мову, мусить перетерпіти неприємности від її створення й засвоєння. Таким чином діло не цілком у літерах, що творять мову, а й у публиці, що реагує на неї невідповідно.**

„Треба незрозумілостей у мові не лякатися й не кидати, як дикун, книжку додолу, а віднестись до незрозумілих слів уважно. І може вийти для нас же, публики, неприємна річ: ми не розуміємо своєї мови по своїй же вині. Ми або не знаємо чужеземних мов, або не знаємо інших діялектів народньої мови, а гаразд не знаємо діялекту свого!"

(Кінець буде).

— Їдете до Сан Франціско? Можу вам поручити добрий готель.

— А котрий?

— Гм... ой, я призабув його назву... Чекайте, закличу жінку, хай подивиться, який напис є на тих рушниках...

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

PERTH AMBOY, N. J.

The Organization of a New Club For the Young.

The young Ukrainian men of Perth Amboy, N. J., have organized a strong club, which will be named, "The Ukrainian American Democratic Club." There are over a hundred members at present, and there are many more who filed applications. The purpose of this club is to get together all our Ukrkainian boys. We hope to have one of the biggest organizations in the entire state. We are looking forward to a great future. The club will in time benefit all our Ukrainian people throughout the country.

At the present time we are working hard on all kinds of dances, card parties, sports and many other social activities.

The committee includes: Joseph Romanetz, Charman who is being assisted by John Kodan, John Sivallick, Mr. Dembicki, Mr. John Swallick, Mr. Dembicki, Mr. Joseph Fedden, Charles Popacca, Charles Soboloski, Michael Lishak, Michael Dudich, Steve Androchecko, Peter Lishak, Paul Lishak and Michael Bobick. The organization is temporarily holding its meetings and other activities at the Ukrainian Hall on State St., Perth Amboy, N. J. In the near future, this club expects to build up a new building in which it will have a larger place for its great activities.

John Kodan,
Publicity Manager.

—o—

АЛЕНТАВН, ПА.

Концерт в честь О. Бесарабової.

У неділю, 12 лютого, наше жіноцтво влаштувало концерт, присвячений Ользі Бесарабовій.

Не маю слів похвали для алентавнського жіноцтва за труд і розуміння, як треба вряджувати святочний концерт у честь О. Бесарабової, нашої національної героїні, котра воліла краще вмерти ніж піддатися ворогам.

Похвала належиться алентавнському жіноцтву зокрема тому, що воно оперлося на власні сили й показало, що гарно робити свята можна й невеликими власними силами. Навіть програма концерту може послужити за взірець богатьом жіночим організаціям.

Увійшовши в салю, ми бачимо великий образ О. Бесарабової, прибраний живими миртами й філендрами. Святочний поважний настрій публики, а далі й сам концерт.

Вступне слово пані Гришко випало гарно. Слухаючи пані Гришко, я думала, скільки в нашій американській еміґрації є таких жінок, щоб так свідомо виступали перед публикою. По пані Гришко виступав жіночий хор з „Молитвою за Вітчину" й „Сміло, други". Пані А. Пипюк деклямувала „На вічну память Бесарабовій", а потім знову співав жіночий хор „Гей ізгадайте".

Святочний реферат в українській і анґлійській мові виголосила пані О. Лотоцька, голова Союза Українок в Америці. Пані О. Клодницька виголосила реферат про „Боротьбу жінки за рівноправність". Пані О. Рибакова виголосила реферат про „Завдання української жінки", а потім були сольові співи й дуети, виконані систрами Косич і сестрами Камінськими. Деклямували п.п. П. Пипюк, С. Саврук і А. Маркович.

При пяні була п. А. Сокальська.

Диригував хорами дуже вміло учитель п. Д. Стецик.

Не часто в минувшині виносила я таке миле почуття, повне величного душевного піднесення, як по концерті в Алентавн.

Працюйтеж, алентавнські жінки, на наших занедбаних нивах, ставайте приміром нашим сестрам для добра й для слави нашої України.

Стефа Абрагамовська.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відчит про „Нарід і державу".

Заходом Першої Сотні Чорноморських Січей відбувся дня 5. лютого відчит добр. В. Кузьми, українського адвоката з Нюарку, на тему: „Нарід і держава".

Шановний прелеґент говорив між іншим таке: „Не кождий нарід має свою державу і не всі держави складаються з одного народу. Часто трапляється, що менші числом народи панують над більшими народами. Чому це так діється? Хто тому винен, що Польща, менша числом від України, а панує над нами? Теперішні наші нещастя є продовженням наших нещасть. В нас вмовили, що ми є ніщо інше, тільки робуча сила, і наш нарід психольоґічно так почувається. Навіть як являлись між нами Українці, що витворили дещо великого, то чужинці діставали кредит за це.

Рабами не є лиш ті, що носять ярмо на карку, а вільні не є лиш ті, що скинули ярмо. Рабами зістають далі всі ті, що не думають про себе і свою будучність; а вільними є лиш ті, що свідомі своєї відповідальности і домагаються своїх людських прав. В свідомости лежить сила і тому Січ, котра представляє молоде покоління, мусить зрозуміти, що:

1. Без орґанізації ми не здобудемо волі.

2. Без згоди орґанізація є немислима.

3. Без єдности нема і державности.

4. Витворювати все своє, що нам потрібне.

5. Любім все, що наше.

6. Хто не попирає свого, той роздроблює свою силу.

Яка є причина, що наш нарід є такий незгідливий? Корінь незгоди в нашім народі повстав тоді, коли наші предки осілись на землі і стали хліборобами. Кождий господар почувався своїм паном на своїм загоні і через це витворилося самолюбство, а з тим і ненависть. Ті хиба мусимо викорінити. Чим скорше це зробимо, тим скорше прискоримо наші бажання, а Січ мусить бути розсадником усього того, чого в нашім народі бракує.

По відчиті була дискусія. Головно говорили про нашу інтеліґенцію. Чому наша інтеліґенція сторонить від загалу? В дискусії над цим питанням прийшли до заключення: Наша інтеліґенція мусить вперед витворити для загалу потрібне знання і добро, а тоді при загалі знайде корисне місце. Так як справа стояла донедавна, то в нашім народі відгравали найбільшу ролю між простолюддям рабство, а між інтеліґенцією паразитизм. Присутні прийшли до заключення, що витворення держави мусить повстати зпоміж нас самих. Розуміється, що ми повинні мати і приятелів.

Ще одна важна точка прийшла під увагу, а це брак довіря до інтеліґенції. Інтеліґенція стратила довіря в народі через всякі орієнтації підчас війни, по війні, а навіть в Америці. Чому це так? По довшій дискусії прийшли присутні до заключення, що наша інтеліґенція не була зорґанізована як слід і не мала певної програми щодо будучности нашого народу.

В останній точці порушено справу дипльоматії в нашім політичнім життю. Присутні прийшли до заключення, що як довго інтеліґенція не буде зорґанізована як слід і не буде спільно і чесно працювати з загалом, так довго українська дипльоматія не буде мати жадного значіння. Дипльоматія тоді має значіння, як за нею є сильний кулак. Так закінчив добр. В. Кузьма.

Т. Рудий.

—o—

МЕКАДУ, ПА.

Доносить про нового українського адвоката.

Friends of Adam D. Bavolack of McAdoo, Pennsylvania, are congratulating him on his entrance into the legal proffession. Attorney Bavolack is of Ukrainian parentage, both his father and mother migrating to this country from the vicinity of Zmigrod in Yaslo, Galicia. His father, the late Daniel Bavolack Sr., settled in McAdoo in 1885 and became one of the town's most prominent men, being President of the Miners Bank there. His sister Miss Julia Bavolak is vice president of the Ukrainian National Association.

Attorney Bavolak was born in McAdoo, where he attended the grammar schools. He is graduate of the Hazleton Business College and Hazleton High School, graduating from the latter institution in 1925. He then attended Bucknell University, at Lewisburg, Pa., in 1929 from which school he received his Bachelor of Arts degree. Attorney Bavolack then decided to pursue the study of law, and in pursuance thereof matriculated at the University of Pittsburgh Law School, from which school he graduated in June of 1932. He took the Bar Examination of the State of Pennsylvania in July of that year and passed them successfully. After a few months of preceptorship with Assistant District Attorney L. P. Dailey, of Schuylkill County, he was admitted to the Bar of the Supreme and Superior Courts of Pennsylvania and also the Schuylkill County Bar.

Attorney Bavolack has established offices for the practice of law in McAdoo, Pa.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Допомога голодуючим на Бойківщині.

Заходом Організаційного Комітету Товариства „Самопомич Долинщини" 15 жовтня м. р. відбувся баль у Ню Йорку. Чистий дохід з того балю в сумі 84 доляри вислано до Рідного Краю через Обєднання на допомогу голодуючим на Бойківщині в Галичині.

Гроші ці переслано через львівський Головний Комітет Допомоги Голодуючим.

Брицький, секретар;
Гутак, скарбник.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в четвер, 2 березня, в годині 8-мій ввечір, в галі Укр. Прав. Церкви, 334 Іст 14 ул. Всі члени мають явитися на зборах, бо є важні справи до полагодження. Члени, котрі залягають з членськими вкладками, є обовязані їх виповнити, бо в противнім разі будуть суспендовані. — М. Воробець, предс.; М. Близнак, секр.

— Ти певно мусиш бути людиною незмінних принципів...

— Чому?

— Бо ти сказав недавно, що змінюєш принципи, як сорочку.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНҐЛІВ. (79)

Приглядаючись, Тарзан побачив на своє здивування, що з чорними воїнами йшов також білий вояк у старовинному убранню шляхетного лицаря. „Скажи їм, щоб вони спинилися," наказав Тарзан свому полоненому, підштовхуючи його вперед коротким мечем. „Агов, лицарі! Це приятель сера Джеймса! — гукнув вояк. Лицар спинився кілька кроків від Тарзана та його полоненого. Зпочатку він нерішучо придивлявся, але потім підійшов ближче.

„Ти дійсно приятель сера Джеймса?" — запитав він. Тарзан відповів: „Я шукаю його вже кілька тижнів". „А тепер ти попав на його шлях. Як це сталося, що ти набрив на цей шлях?" — запитав лицар з недовірям. „Я сюди потрапив несподівано для мене, йдучи через джунґлі". „Чи ти походиш з тієї самої країни, що й сер Джеймс?" — питався далі лицар. „Ні", відповів Тарзан. „Я Англієць". Лицар загорів радістю й відповів: „То просимо тебе, земляче, до міста Німр".

„Я сер Бертрам. А яку ранґу ти маєш, лицарю", питався далі лицар. Тарзан був здивований і зацікавлений старовинним поведенням лицаря і його способом думання. Він рішив, що коли скаже своє високе звання, то це зробить добре для нього враження, а тому він відповів: „Мене прозивають Тарзаном, але в дійсности я є „вайкавнт". „О, ти є пір дійсно", вигукнув лицар. „Князь Ґобред буде дуже радий тебе стрінути, високий достойнику!"

Сер Бертрам не вів далеко Тарзана, але спинився з ним там, де була варта. Звідти він післав людей, щоб привели для Тарзана коня, бо він хоче їхати з ним до замку. Тимчасом сер Бертрам розповів Тарзанови про поведення в замку Блейка та про його успіхи в лицарському ділі. Тарзанови принесли також лицарське вбрання, бо не лицювало лицареви зявлятися в замку полунагим, яким увесь час був Тарзан. Одягнений у лицарську одежу, Тарзан рушив з Бертрамом до замку Німр.